

શ્રી દેવરાજસિંહ ઝાલા અને શ્રીમતી શ્રદ્ધાદેવી ઝાલાની સુપુત્રી સૌ. કાં. કેસરનાં લગ્ન.

બેલાડ પિયરના બિઝનેસ હાઉસ 'દેવ કોર્પોરેશન'ના અગિયારમા માળે એક વિશાળ ચેમ્બરમાં બે હાથની વચ્ચે રહેલી એક કંકોતરીનાં પાનાં આંગળીઓ એક પછી એક ઊથલાવી રહી હતી. સંગીતસંઘ્યા, કોકટેઇલ એન્ડ ડિનર, ગરબા, મેંદી, અંતાક્ષરી...

સાત દિવસના કાર્યક્રમ સાત કાર્ડમાં છપાયા હતા. કંકોતરીના કાગળ અને એનું છપાઈકામ જોતાં સ્પષ્ટપણે સમજાતું હતું કે એક કંકોતરીની કિંમત પંદરસો રૂપિયાથી ઓછી નહીં જ હોય. ખાદી સિલ્કના હેન્ડમેડ પેપર પર એમ્બોઝ કરેલા કલાત્મક અક્ષરો આકર્ષક રીતે ગોઠવાયા હતા.

કંકોતરીની સાથે દરેક અવસરને અનુરૂપ જાણીતા ચિત્રકારોનાં ગણપતિનાં ચિત્ર હતાં. રેશમી દોરી અને અસલ જરીનાં ફૂમતાં એ કંકોતરી કાયમ માટે સાચવી રાખવી ગમે એવી કલેક્ટર્સ આઈટેમ હતી.

“ના, આ તો નહીં ચાલે.” દેવરાજસિંહ ઝાલાએ અબનૂસના લાકડામાંથી બનાવેલા વિશાળ ટેબલ પર કંકોતરી પછાડી.

“પણ સર...” સામે હાથ બાંધીને ઊભેલા તેના કર્મચારી મનોજ ચાવલાએ ખૂબ ધીમા અને બની શકે એટલા સંયત અવાજે કહ્યું, “પાંચ હજાર પીસ છપાઈને આવી ગયા છે.”

“સો વ્હોટ? ફેંકી દો દરિયામાં, બાળી નાખો. આઈ ડોન્ટ કેર.” દેવરાજસિંહ ઝાલાના ચહેરા પર એક રેખા પણ બદલાઈ નહીં. “મારી એકની એક દીકરીનાં લગ્ન છે. નાનકડી ભૂલ પણ હું નહીં ચલાવી લઉં.”

“બહુ માઈલ્ડ કલર ડિફરન્સ છે, સર... એટલા માટે થઈને...” મનોજે ડરતાં ડરતાં ધીમેથી પોતાની વાત કહેવાનો પ્રયત્ન કર્યો. “ઓરિજિનલ ચિત્રોની સાઈઝ ઘટે એટલે નાનકડો કલર ડિફરન્સ તો આવે.”

“નાનકડી તો નાનકડી, ભૂલ છે ને?”

મનોજ એ પ્રભાવશાળી માણસની સામે જોઈ રહ્યો. કેવી રીતે સમજાવવું આને કે મૂળ ચિત્ર અને પ્રિન્ટિંગમાં ફેર તો રહેવાનો જ, પણ એ કશું બોલ્યો નહીં.

મનોજ મૌન રહ્યો એટલે દેવરાજસિંહ ઝાલા સહેજ ઉશ્કેરાયા. “મારી દીકરી કોની સાથે પરણે છે ખબર છે? નિખિલ શ્રોફના દીકરા સાથે! મારી એકની એક દીકરી, એમના એકના એક દીકરા સાથે...”

આટલું કહી દેવરાજસિંહે આંગળી અને અંગૂઠો એકઠો કરી જાણે કેરમના સ્ટ્રાઈકરને ધકેલતા હોય એમ કંકોતરીને આગળ ધકેલી. કંકોતરી સરકીને ટેબલ પરથી નીચે પડી. “અપ્રૂવ કરી છે એ જ કંકોતરી જોઈએ મને, સમજ્યા?”

મનોજે નીચા નમીને કંકોતરી ઉપાડી લીધી. ચૂપચાપ કંકોતરી લઈને એ બહાર નીકળી

ગયો. આમ પણ દેવરાજસિંહ ઝાલાની સામે કશું બોલવાની કે દલીલ કરવાની કોઈની હિંમત જ નહોતી.

આ પહેલાં કેટરર, ડેકોરેટર અને વેડિંગના થીમ ઓર્ગેનાઈઝર્સના અનેક પ્લાન્સ-અનેક ડિઝાઈન્સને એમણે વારંવાર નકાર્યા હતાં. દેવ કોર્પોરેશનના સ્ટાફમાંથી અડધોઅડધ સ્ટાફ આ લગ્નની પાછળ ગાંડો ગાંડો થઈ ગયો હતો.

વિશ્વભરમાંથી ઉત્તમ ડેકોરેટર, સ્પેશિયલ લાઈટ ઈફેક્ટ્સના ડિઝાઈનર્સ ઉપરાંત કેટરર્સનું વિસ્ટ તૈયાર કરવામાં આવ્યું હતું. મુલાકાતો ગોઠવાઈ હતી. જાત-જાતના ને ભાતભાતના વિચારો પર કેટલીયે ચર્ચાવિચારણા થઈ હતી.

એમ છતાં આ છેલ્લા ત્રણ મહિનામાં કેટલીયે વખત પ્લાન ગોઠવાયા અને કેટલીય વાર સાવ પલટાઈ ગયા. લગ્નનું સ્થળ ક્યાં રાખવું ત્યાંથી શરૂ કરીને ક્યું કામ કોને સોંપવું એની ચર્ચાઓ તો ચાલતી જ રહી, પરંતુ એક વાર કામ સોંપી દીધા પછી પણ દેવરાજસિંહ જંપીને બેસતા નહીં.

આમ દેવ કોર્પોરેશનના મોટામાં મોટા આંતરરાષ્ટ્રીય પ્રોજેક્ટને પણ બે કે ત્રણ મુલાકાતમાં અંતિમ આકાર મળી જતો. દેવરાજસિંહ ઝાલાની નિર્ણયશક્તિ માટે એના સ્ટાફમાં અનહદ માન હતું. એ કોઈ પણ ડીલ ચપટી વગાડતાં ફાઈનલ કરી નાખતા. જો એક વાર સ્ટાફના માણસને કામ સોંપે તો એના પર આંખ મીંચીને વિશ્વાસ કરતા. ભાગ્યે જ સવાલ-જવાબ કરવાનો વારો આવે એવો એમનો સ્વભાવ હતો.

...પણ આ વખતે એમણે દીકરીના મેરેજ-પ્લાનમાં સતત ફેરબદલ કરીને કામ કરનારાઓને પણ અકળાવી મૂક્યા હતા, કારણ હતું...

કેસર.

દેવરાજસિંહના દિલનો ટુકડો હતી કેસર, પણ લોકો અને સગાંવહાલાં અંદરોઅંદર વાતો કરતાં કે કેસર એક નંબરની લાડકી, મોઢે ચડાવેલી, જિંદી અને તોછડી હતી. જોકે દેવરાજસિંહને મોઢે આ વાત કહેવાની કોઈની હિંમત નહોતી. મિત્ર-સ્વજનોમાં 'દેવુભા' તરીકે ઓળખાતા દેવરાજસિંહ ઝાલા અસલ રાજપૂતી લોહી હતા. એમને રાજપૂત હોવાનું ગૌરવ હતું. એમના ઘરમાં રાજપૂતી સંસ્કાર અને મલાજાનું પૂરેપૂરું માન રાખવામાં આવતું.

સામાન્ય રીતે રાજપૂત કુટુંબોમાં દીકરીને થોડી દબાવીને, થોડી સખતાઈથી ઉછેરવામાં આવે. પરણીને જાય ત્યારે સામેના કુટુંબમાં ગોઠવાઈ જવામાં એને તકલીફ ન પડે એવાં તમામ શિક્ષણ અને સંસ્કાર દીકરીને સાવ નાનપણથી જ આપવામાં આવે. રાજપૂતી સમાજમાં દીકરી માટે 'પારકી થાપણ', 'સાપનો ભારો' વગેરે વગેરે સ્વાભાવિક રીતે વપરાતા શબ્દો હતા.

આમ છતાં કેસરને ખૂબ લાડકોડમાં ઉછેરવામાં આવી હતી.

જ્યોતિષીઓનું પણ કહેવું હતું કે કેસરનાં પગલાં આ ઘર માટે શુકનિયાળ હતાં. દેવુભાના ઘરમાં તે સાક્ષાત્ લક્ષ્મી થઈને અવતરી હતી.

દેવુભાનો દીકરો અભિમન્યુ જન્મ્યો ત્યારે દેવ કોર્પોરેશન એક મધ્યમ પ્રકારની, ઠીક-ઠીક

નફો કરતી ઇન્ડસ્ટ્રીથી વધારે કશું નહોતું, પરંતુ કેસરના જન્મ પછી દેવ કોર્પોરેશન આકાશને આંબવા માંડ્યું. અવિરત પ્રગતિ સાધતું દેવ કોર્પોરેશન અચાનક જ મોટી કોર્પોરેટ કંપનીમાં ગણાવા લાગ્યું. બિઝનેસ પર બિઝનેસ ઉમેરાવા લાગ્યા, વધવા લાગ્યા.

રાજપૂત-ખાનદાનની દીકરી હોવા છતાં દેવુભાએ લગભગ એને દીકરાની જેમ જ ઊછરવા દીધી હતી. ક્યારેક અભિમન્યુને ઓછું આવી જાય એટલી હદે કેસરના લાડકોડ પૂરા કરવામાં આવતા. કેસરના હોઠ પરથી હજુ શબ્દો સરે એ પહેલાં એની ઈચ્છા પૂરી થઈ જતી.

આવી કેસર આજે માતા શ્રદ્ધાબહેન સાથે લગ્નના શોપિંગ પર આવી હતી. “હું તમને કેટલી વાર કહું? મને કંઈ રસ જ નથી. તમારે જે લેવું હોય તે લઈ લો, ને મારો જાન છોડો.” કેસરે છાણકો કર્યો.

“એમ નહીં દીકરા, તારે પહેરવાનું છે. તું પસંદ કરે તો સમજ પડે.” શ્રદ્ધાએ સમજાવટથી કામ લેવાનું ચાલુ રાખ્યું.

“હું નથી પહેરવાની. મને આ બધું નથી ગમતું.”

કેસરે ફરી છાણકો કર્યો. ટાઇટ જીન્સ અને ચોકડીવાળું શર્ટ પહેરીને બેઠેલી કેસર છેલ્લા એક કલાકથી ત્રિભોવન ભીમજીના શો-રૂમમાં સૌનો સમય બગાડી રહી હતી.

દેવરાજસિંહ ઝાલાની લાડકી દીકરી કેસર પોતાનાં લગ્ન માટે ખરીદી કરવા આવી હતી એ વાત શો-રૂમ માટે મોટા ગૌરવની વાત હતી. સ્ટાફના ચાર માણસો એની તહેનાતમાં હતા. વ્હાઈટ ગોલ્ડ, પ્લેટિનમ, જડાઉ, મીનાકારી, વિલંદી અને ફિનિશ્ડ ઈ-સાર્ટિફિકેટના ડાયમંડ્સના દાગીના એની સામે ખડકી દેવામાં આવ્યા હતા. એક પછી એક માણસ ગળામાં પહેરીને, કાનમાં લટકાવીને કેસરને દાગીના બતાવી રહ્યા હતા, પણ હજી સુધી કેસરે કોઈ વસ્તુ પર હાથ નહોતો મૂક્યો. સ્ટાફના માણસો પણ કંટાળ્યા હતા. એની મા શ્રદ્ધાબહેનની ધીરજ પણ ધીમે-ધીમે ખૂટવા લાગી હતી. “પણ બેટા, તારે જોઈએ છે શું?”

“મુક્તિ!” કેસર ઊભી થઈ ગઈ. “તમને જે ગમે એ લઈ લો. મને આ બધામાં કોઈ ઈન્ટરેસ્ટ નથી. કંટાળો આવે છે મને ખરીદી કરવામાં.”

જીન્સના ફ્રન્ટ પોકેટમાં હાથ નાખીને એ ઊભી રહી. આમતેમ નિહાળતી, એકદમ અલ્લડ, બિનધાસ્ત.

શો-રૂમના માલિક છેલ્લા એક કલાકથી આ તાલ જોતા હતા. આખરે એ ઊભા થઈને નજીક આવ્યા. “બેટા, તમને શું ગમે છે? તમે કહો એ બતાવીએ.” ઝવેરીભાઈએ કેસરને ધ્યાનથી જોઈ.

કાનમાં એક-એક સોલિટેરનાં ટોપ્સ સિવાય એના શરીર પર કોઈ દાગીનો નહોતો. મુંબઈની લોકલ ટ્રેનમાં પ્રવાસ કરતી હોય તો કેસરને જોઈને કોઈ કહી ના શકે કે એ દેવરાજસિંહ ઝાલાની દીકરી હશે! બીજા બિઝનેસમેન-ઇન્ડસ્ટ્રિયાલિસ્ટ્સ, ફિલ્મસ્ટાર્સની દીકરીઓ અહીં ખરીદી કરવા આવતી. એમની પસંદ-નાપસંદ, નાઝ-નાખરાં અને લાડ જોઈ ચૂકેલા ઝવેરીભાઈ આ છોકરીને જોઈને ખરેખર નવાઈ પામી ગયા.

“મને તો કંઈ નથી ગમતું.”

“જુઓ ને, ક્યારની સમજાવું છું.” શ્રદ્ધાએ મદદની આશાએ ફરિયાદ કરી.

“આજના જમાનાનાં છોકરાંઓ છે.” ઝવેરીભાઈ હસ્યા. “એમને જે ગમે એ જ કરે!”

“પણ, એમ કઈ રીતે ચાલે? લગ્ન લઈને બેઠાં છીએ. સત્તર કામ હોય. ગઈ કાલે ટ્રોઝોં માટે ત્રણ ડિઝાઈનર આવ્યા ત્યારે બેડરૂમનું બારણું બંધ કરીને ઊંઘી ગઈ તે ઊઠી જ નહીં.”

“કેમ, બેટા?” ઝવેરીભાઈએ શ્રદ્ધાબહેનને સારું લાગે એટલા ખાતર કેસરની સામે જોઈને અમસ્તી જ ટકોર કરી.

કેસરે જવાબમાં ખભા ઉલાળ્યા. “હું Fજાઉં છું. તમને જે ગમે એ લઈ લેજો.” આટલું માને કહીને કેસર સાથે જ જવા લાગી. “અંકલ એમને બેસ્ટ બતાવજો, હોં.”

શો-રૂમનો ગ્લાસ ડોર ખોલીને એ બહાર નીકળી ગઈ અને શ્રદ્ધાબહેન લગભગ ડઘાયેલી હાલતમાં એને જોતાં રહ્યાં.

શ્રદ્ધાબહેનને ક્યારેક ચિંતા થતી. દેવરાજસિંહ જે રીતે કેસરને ધાર્યું કરવા દેતા હતા એ રીતે કેસર એના સંસારમાં ગોઠવાઈ નહીં શકે એવો ભય એમને સતત સતાવતો.

“તમે ખોટું કરો છો.” દેવુભાનાં પત્ની શ્રદ્ધાબહેન એમને ટોકતાં. “પરણીને પારકે ઘરે જવાની છે. તમે તો જાણો છો, તમારી જ્ઞાતિમાં...”

“હું એને રાજપૂત ઘરમાં નહીં પરણાવું.” દેવુભાએ નિર્ણય કરી લીધો હતો. “તું ક્યાં રાજપૂત છે?”

શ્રદ્ધાબહેન રાજપૂત નહોતાં. એ જૈન વેપારીનાં દીકરી હતાં. દેવુભાના સસરા મણિલાલ સંઘવી જૈન જ્ઞાતિમાં એમની સખાવત અને ભલમનસાઈ માટે જાણીતા હતા. મણિલાલ શેઠ પત્નીના અકાળ અવસાન પછી ધર્મમાં ઓતપ્રોત થઈ ગયેલા. પોતાની દીકરી શ્રદ્ધાને એકલા હાથે ઉછેરી હતી. જ્ઞાતિના કેટલાય છોકરાઓ એમના ખર્ચે ભણતા, મુંબઈ આવીને ધંધો શરૂ કરતા અને ગરીબ ઘરની દીકરીઓ એમના કરિયાવરથી સાસરે પહોંચીF હતી.

“તારા બાપુજીને પહેલી વાર મળ્યો ત્યારે દેવરાજ નહોતો, દેવો હતો હું. ટિકિટોનાં કાળાબજાર કરતો. મરાઠા મંદિર, ઇમ્પિરિયલ, લેમિંગ્ટન, નોવેલ્ટી, મિનરવા જેવાં થિયેટર્સમાં બ્લૅક માર્કેટનો બાદશાહ હતો હું, ને તોય તારા ભગવાન જેવા બાપુજીએ મને આ રાજપાટ સોંપી દીધાં.”

દેવુભા જ્યારે પણ મણિલાલ શેઠની વાત કરતા ત્યારે એ ગળગળા થઈ જતા. “મારા બાપુજીને સાચા માણસની સમજ હતી.”

શ્રદ્ધાબહેન હંમેશાં દેવુભાને આ ઉપકારની લાગણીમાંથી બહાર કાઢવાનો પ્રયત્ન કરતાં રહેતાં. “તમે મારા બાપુજીના હજારો રૂપિયા ચોરાતા બચાવ્યા, જીવના જોખમે.”

એક દિવસ કોર્ફ માર્કેટમાં ઇંધરઉંધર કરીને ટાઈમપાસ કરી રહેલા દેવાએ મણિલાલ શેઠના હાથમાંથી ખેંચાતું ચામડાનું પાકીટ જોયું, ‘ભૂખ્યો મરીશ તોય ચોરી નહીં કરું’ એ સિદ્ધાંત પર

જીવતા દેવાએ ચોરની પાછળ દોડીને મણિલાલને એમનું નોટોથી છલોછલ ભરેલું પાકીટ પાછું લાવી આપ્યું. મણિલાલ સંઘવી એને પોતાને ઘરે લઈ આવ્યા. ચોપાટી પર વિલ્સન કોલેજની બિલકુલ સામેની તરફ બધા રૂમોમાંથી દરિયો દેખાય એવો છ બેડરૂમનો ફ્લેટ જોઈને દેવો લગભગ ડઘાઈ ગયો.

મણિલાલ શેઠે એની વિગતો પૂછી. કાળાબજારના અને પોતાનાં બીજાં કામોની પ્રામાણિકપણે કબૂલાત કરતાં દેવામાં તેમને ઊંચ દેખાયું. તેમણે પોતાની ઓફિસમાં એને કામ આપ્યું. ‘દેવા’માંથી પાછો ‘દેવરાજ’ બનાવ્યો.

દેવુભા હજીયે ભૂતકાળમાં જ પ્રવાસ કરી રહ્યા હતા. “સુરેન્દ્રનગરથી વગર ટિકિટે મુંબઈ પહોંચ્યો ત્યારે પંદર વર્ષનો હતો હું. ફૂટપાથ પર સૂવા માટે ભાડું ચૂકવવું પડે એવી મને અહીંયાં આવીને પહેલી વાર ખબર પડી. મરાઠામંદિર થિયેટરના ફૂટપાથ પર ભૂખ્યો-તરસ્યો હું બેભાન થઈ ગયો ત્યારે મને લાગ્યું કે જિંદગી અહીં પૂરી થઈ જશે.” તેમની આંખો ભીની થઈ ગઈ.

“પણ તારા બાપુજીએ ભણાવીને એમ.એ. પાસ કરાવ્યું, અહીં સુધી પહોંચાડ્યો. એ દેવપુરુષનો તો જેટલો આભાર માનું એટલો ઓછો છે.”

“તમારામાં લાયકાત જોઈ’તી તેમણે, ને તમે સાબિત કરી બતાવ્યું.” શ્રદ્ધાબહેનની આંખો પતિ માટેના સન્માનથી ઊભરાતી હતી.

“જેલમાં જઈ આવેલા રખડુ છોકરાને ઘરમાં રાખ્યો એટલું જ નહીં, દીકરી પરણાવી.”

પોતાના બેડરૂમમાં જૂલતા મણિલાલ સંઘવીના વિશાળ પોટ્રેઇટ સામે ઊભેલા દેવરાજસિંહનું પ્રતિબિંબ એની ફેમના કાચમાં ઝળકતું હતું. સામે ફેમમાં મઢાયેલા મણિલાલ સંઘવી જાણે દીકરીની વાતને ટેકો આપતા હોય એમ દેવુભા સામે જોઈને સંતોષનું સ્મિત કરી રહ્યા હતા.

દેવરાજસિંહ ઝાલા આજે તો બેલાડ પિયર પર આવેલા દેવ કોર્પોરેશનના બિલ્ડિંગમાં અગિયારમા માળે બેસતા થઈ ગયા હતા, પરંતુ મણિલાલ સંઘવીનું ઋણ એ ભૂલી શક્યા નહોતા.

પોતાની દીકરીની કંકોતરીમાંય નિમંત્રક તરીકે સ્વર્ગવાસી શેઠ મણિલાલ સંઘવીનું નામ લખવાનું એ ચૂક્યા નહોતા.

જોકે એ નામ હવે તેમની જિંદગીનો હિસ્સો બની ચૂક્યું હતું, કારણ કે મણિલાલ સંઘવી ફક્ત એમના સાહેબ કે શેઠ નહોતા રહ્યા. સમય જતાં એ દેવરાજસિંહના સસરા પણ બન્યા હતા. પોતાની દીકરી શ્રદ્ધા સાથે દેવરાજનાં લગ્ન કરાવી એને પોતાનો બધો ધંધો સોંપીને પાલિતાણા વસી ગયા હતા. દેવરાજના નસીબ આડેનું પાંદડું આમ એક ફૂંક મારતાં ઊડી ગયું હતું.

આજે દેવરાજસિંહ ઝાલા દેશના ટોપટેનમાં પોતાનું નામ નોંધાવી ચૂક્યા હતા. દુનિયાભરમાં તેમનો વેપાર ચાલતો. ચા, લોખંડ, કપડું, કમ્પ્યુટર, સ્પેરપાર્ટ્સનું ઉત્પાદન એમની કંપની ‘દેવ કોર્પોરેશન’માં થતું. ‘દેવ કોર્પોરેશન’ને એક્સપોર્ટ અને ક્વોલિટી માટે અનેક એવોર્ડ મળ્યા હતા. છેલ્લા થોડા વખતમાં એમણે જમીનો અને કન્સ્ટ્રક્શનમાં પણ ઝંપલાવ્યું હતું. જુહુ વિસ્તારમાં

દરિયાકિનારે આવેલો બંગલો ખરીદીને ત્યાં લક્ઝરી એપાર્ટમેન્ટ પ્લાન કર્યા હતાં. આ નવા ધંધામાં એમના ભાગીદાર એવા નિખિલ શ્રોફના દીકરા સોમલ શ્રોફ સાથે દેવરાજસિંહની દીકરીનાં લગ્ન નક્કી થયાં હતાં, પણ...

પણ આજે કંકોતરી છપાઈને આવી કે દેવરાજસિંહે એને નાનકડી ક્ષતિને કારણે ફગાવી દીધી હતી.

આ વારંવારના ફેરફાર અને દેવરાજસિંહની ચીકાશનું એક બીજું પણ કારણ હતું. દેવુભા અબજોપતિ તો બની ગયા હતા, પણ હાઈ સોસાયટીમાં હાઈ પ્રોફાઇલ ગણાતા લોકોએ એમને હજી પણ પોતાના અંગત વર્તુળમાં સ્વીકાર્યા નહોતા.

આ એવા લોકો હતા, જે ગર્ભશ્રીમંત હતા. ત્રણ-ત્રણ પેઢીથી જેમની પાસે બિઝનેસ અને પૈસા હતા. આવાં કુટુંબોએ ક્યારેય દેવરાજસિંહને પોતાની પાર્ટીમાં નિમંત્રણ આપવાલાયક કે પોતાની સાથે ભળવાલાયક ગણ્યા નહીં.

આટલું બધું કમાયા પછી, આટલી પ્રસિદ્ધિ મેળવ્યા પછી પણ દેવુભાની અંદર આ અભાવ કણાની જેમ ખૂંચ્યા કરતો. પ્રસિદ્ધિ અને નામના મેળવવા માટે એ કંઈ પણ કરી છૂટવા તૈયાર હતા. પોતાના ઈન્ટરવ્યૂઝ ગોઠવાય, પોતાના વિશેના નાના નાના સમાચાર અહીં-તહીં છપાતા રહે એ માટે દેવુભા સતત ઉત્સુક અને સજાગ રહેતા, પરંતુ એમને નહીં સ્વીકારતા લોકો દેવુભાને ‘બાઈટ બેગર’-સમાચારના ભિખારી કે ‘પબ્લિસિટી કેઝી’ કહીને એમની મજાક ઉડાવતા.

જોકે જેવા એમની દીકરી કેસરનાં લગ્નના સમાચાર પ્રસર્યા કે તરત જ દેવ કોર્પોરેશનના ટેલિફોન રણકવા માંડ્યા હતા. કંપનીના ઉચ્ચ અધિકારીઓથી શરૂ કરીને નાનામાં નાના કર્મચારી સુધી સહુને આ લગ્નમાં આમંત્રણ મેળવવા માટે ફોન આવવા માંડ્યા હતા.

સાત દિવસના આ મહાઉત્સવ દરમિયાન ટેલિવિઝન કવરેજ માટે ચેનલ્સ અંદરોઅંદર હોડ બકી રહી હતી.

જે બપોરે દેવુભાએ દીકરી કેસરની કંકોતરી અમથા એવા કારણસર નકારી હતી એ જ સાંજે વિલિંગ્ડન ક્લબના બારમાં નિખિલ શ્રોફની આસપાસ બેઠેલું ટોળું એમની વાહ વાહ કરવામાં વ્યસ્ત હતું. પોતાની પ્રશંસા સાંભળીને વિહસ્કીના બે પેંગમાં નિખિલને ચાર પેંગનો નશો ચડી જતો.

નિખિલ શ્રોફ ગર્ભશ્રીમંત હતા. મોઢામાં ચાંદીની ચમચી સાથે જન્મેલા મુંબઈના કેટલાક જૂના શ્રીમંતોમાંના એક હતા. સાઉથ આફ્રિકા અને લંડનમાં પણ એમનો વેપાર ફેલાયેલો હતો. એમની કન્સ્ટ્રક્શન કંપની ખાડીના દેશોમાં પણ કાર્યરત હતી.

દેશના એક અગ્રગણ્ય રાજકારણી સાથે સાંઠગાંઠ કરીને અબજો રૂપિયાની જમીનો એમણે પાણીના મૂલે મેળવી હતી. હોટેલ, એપાર્ટમેન્ટ, હોસ્પિટલ અને મુંબઈના એક જાણીતા

ઓડિટોરિયમ સભાગૃહનું કામ પણ એમની કન્સ્ટ્રક્શન કંપનીને સોંપવામાં આવ્યું હતું.

કન્સ્ટ્રક્શનની દુનિયામાં નિખિલ શ્રોફની કંપનીનું નામ આદરથી લેવાતું. કામ લેવા માટે નિખિલ શ્રોફ કોઈ પણ છક્કા-પંજા કરે, લાંચ આપવાથી શરૂ કરીને ધાકધમકી સુધી પહોંચી શકે. દસ જાતની ચાલ ચાલે, પણ એક વાર કામ મળે પછી નિખિલ શ્રોફની કંપનીમાં ક્યારેય ક્વોલિટીમાં સમાધાન કરવામાં આવતું નહોતું. એમણે બાંધેલા મુંબઈ શહેરનાં તમામ બિલ્ડિંગ પ્રીમિયમ ભાવે વેચાતાં. દુનિયાભરમાં એમની કન્સ્ટ્રક્શન કંપનીની વિશ્વસનીયતા વખણાતી.

એમનો એકનો એક દીકરો સોમલ સ્વિત્ઝર્લેન્ડમાં આર્કિટેક્ચર ભણીને હમણાં જ મુંબઈ પાછો ફર્યો હતો.

‘મુંબઈ મિરર’, ‘બોમ્બે ટાઇમ્સ’, ‘મિડ-ડે’, ‘મિન્ટ’ અને ‘ડીએનએ’ જેવાં અખબારોથી માંડીને ‘સોસાયટી’, ‘પીપલ’, ‘ધ મેન’ જેવાં મેગેઝિન્સમાં સોમલના ઇન્ટરવ્યૂ, ફોટા પ્રગટ થતા હતા. દિલ્લહડક હેન્ડસમ કહી શકાય એવો આ છોકરો પોતાના દેખાવ વિશે ખૂબ સભાન હતો. પહોળા ખભા, પાતળી કમર, ફ્લેટ હિપ્સ, એક દિવસની વધેલી દાઢી, નમણું નાક અને કાતિલ આંખો સાથે મુંબઈનાં અખબારોએ એને ‘મોસ્ટ એલિજેબલ બેચલર’નું ટાઇટલ આપી દીધું હતું.

નિખિલ શ્રોફનું કુટુંબ દેવારાજસિંહના કુટુંબ કરતાં સાવ અલગ તરી આવે એવું હતું. ક્લબ કલ્ચર, વિદેશપ્રવાસો, પાર્ટી, ગોલ્ફ અને સ્પા, જિમ, યોગ આ ઘરની જીવનશૈલીનો એક ભાગ હતાં. પેજ શ્રી પર અવારનવાર દેખાતાં રહેવું એમની રોજિંદી જિંદગી હતી. પેરિસ સુધી સૂટ સિવડાવવા જવાના નિખિલ શ્રોફના શોખ વિશે મુંબઈના શ્રીમંતોમાં લોકવાયકાઓ કહેવાતી. નિખિલ શ્રોફની પાર્ટી બેજોડ ગણાતી. એમની લાઇફસ્ટાઇલ વિશે વિદેશની ટેલિવિઝન ચેનલ્સમાં અવારનવાર ચર્ચા થતી.

એમનાં પત્ની શ્વેતા શ્રોફ મિસ એશિયા રહી ચૂક્યાં હતાં. લગ્ન પછી પણ એમણે મોડલિંગ છોડ્યું નહોતું. એમના પુત્ર સોમલના જન્મ પછી એમણે મોડલિંગ છોડી દીધું, પણ 29 વર્ષના સોમલની મા શ્વેતા જો એની બાજુમાં ઊભી હોય તો એની મોટીબહેન જ લાગે!

આવા હાઈફાઈ પરિવારમાં સત્યનારાયણની કથા અને નવચંડી યજ્ઞો પણ થતાં! નિખિલ અને શ્વેતા રોજ સવારે પોતાના બંગલામાં આવેલા કોર્ટ પર સ્કવોશ કે ટેનિસ રમતાં. સ્ટીમ અને સોનાબાથમાં પોતપોતાના દિવસના કાર્યક્રમો નક્કી કરવામાં આવતા. દુનિયાના કોઈ પણ ભાગમાં હોય, પણ શ્વેતા શ્રોફ સોમવારનો ઉપવાસ કોઈ દિવસ ન તોડે એ નક્કી.

આવી પરસ્પર વિરોધી સંસ્કૃતિ અને માન્યતાઓ ધરાવતા પરિવારમાં એકની એક પુત્રવધૂ લાવવાની હોય ત્યારે સ્વાભાવિકપણે જ એ વિશે ઘણાં ગળણે ગાળીને પાણી પીવામાં આવે.

એવામાં દેવ કોર્પોરેશનના લક્ઝરી એપાર્ટમેન્ટના ખાતમુહૂર્તમાં એમણે કેસરને જોઈ.

ઊંચી, પાતળી, નમણી કેસર કોઈને પણ ગમી જાય એવી હતી. આટલા મોટા ઉદ્યોગપતિની દીકરી જાતે કાર ડ્રાઇવ કરીને આવી હતી. લિનનનું શર્ટ અને બ્રાન્ડેડ જીન્સમાં મેકઅપ વગર પણ કેસર ફિલ્મની અભિનેત્રી જેવી દેખાતી હતી.

એની અલ્લડતા સોમલને સ્પર્શી ગઈ. બે-ત્રણ વાર એણે કેસર સાથે વાત કરવાનો પ્રયત્ન

કર્ચો, પણ કેસર એને ઓળખતી જ ન હોય એમ એકથી બીજી અને બીજીથી ત્રીજી જગ્યાએ સરકતી રહી.

સામાન્ય રીતે સોમલ શ્રોફ ડાજર હોય ત્યાં છોકરીઓ એની આસપાસ વીંટળાતી રહેતી. એનો દેખાવ, એના બાપના રૂપિયા અને સોમલની સ્ટાઇલ બધાં માટે આકર્ષણનું કેન્દ્ર બની જતી. જ્યારે કેસર, પોતાને ટાળતી કે નકારતી છોકરી સોમલે એની 29 વર્ષની જિંદગીમાં પહેલી વાર જોઈ. આવી છોકરીને જોઈને, એની અલ્લડતા અને આત્મવિશ્વાસ જોઈને પહેલી નજરે જ સોમલ એના પ્રેમમાં પડી ગયો.

ઘરે પહોંચતાંની સાથે જ સોમલે પપ્પા નિખિલ શ્રોફને વાત કરી.

નિખિલ શ્રોફ પહોંચેલો, પૈસાવાળો અને ખુરાંટ માણસ હતો. એને ઊંડે ઊંડે એવી ઈચ્છા હતી કે સોમલનાં લગ્ન કોઈ એવી છોકરી સાથે થાય, જેનાથી શ્રોફકુટુંબની શાનમાં વધારો થાય. નિખિલને વહેલામોડા ચૂંટણી - રાજકારણમાં પણ ઝંપલાવવાની ઈચ્છા ય હતી. મંત્રી બનવાના અભરખા એના મનમાં ક્યારના આળસ મરડતા હતા.

એણે સોમલને સમજાવી જોયો. પોતાના ઈરાદાઓ વિશે મન ખોલીને વાત કરી. સોમલ નવી પેઢીનો છોકરો હતો. એને માટે લગ્ન અને બિઝનેસ બે સાવ જુદાં, એકબીજાથી તદ્દન ભિન્ન હતાં.

“હું મારી જિંદગી વિશે વાત કરું છું, પપ્પા! આ કોઈ બિઝનેસ ડીલ નથી કે તમે ફાયદા-નુકસાનનો વિચાર કરો.”

“જો બેટા, હું તો આ બધું તારા માટે કરું છું.”

“મારા માટે?” સોમલે સીધું જ કહી નાખ્યું, “ઓકે. જો તમે મારા માટે જ કરતા હો તો દેવરાજસિંહ ઝાલાને ઘેર માગું કરો.”

“વિચારી જો. એ લોકો અને આપણી વચ્ચે ઘણો ફરક છે.”

“તમે ઈચ્છો છો ને કે હું લગ્ન કરું, તો પછી મારી ફાઇનલ પસંદગી કેસર જ છે!”

નિખિલ મુસ્તાક હતો કે એ કોઈ પણ ઘરમાં જઈને ઊભા રહેશે અને જો કુંવારી દીકરી હશે, તો સોમલ માટે ના પાડવાની કોઈની હિંમત નથી.

એમણે દેવરાજસિંહ ઝાલાને વાત કરી.

લક્ષ્મી ચાંદલો કરવા આવી હતી. પાર્ટનરમાંથી વેવાઈ બનવા નિખિલ શ્રોફે સામેથી ઓફર કરી હતી. દેશનાં અને વિદેશનાં મોટાં મોટાં બિઝનેસ હાઉસ અને રાજા-મહારાજાઓને ત્યાંથી જેના દીકરા માટે માગાં આવતાં હતાં એવો માણસ એની દીકરીને સામેથી માગતો હતો.

દેવરાજસિંહ ઝાલાએ આવા માણસનો વિચાર બદલાય એ પહેલાં ‘હા’ પાડી દીધી. ઘેર આવીને શ્રદ્ધાને કહ્યું ત્યારે એમને લાગ્યું કે આ સમાચાર સાંભળીને એક દીકરીની માને થવો જોઈતો આનંદ શ્રદ્ધાના ચહેરા પર દેખાતો નહોતો.

“શું વાત છે?”

“એને પૂછ્યા વગર હા પાડીને તમે બરાબર નથી કર્યું.”

“એમાં એને શું પૂછવાનું? એનું નામ શું પાડવું એ પૂછ્યું હતું એને? કંઈ સ્કૂલમાં મૂકવી એ એને પૂછ્યું હતું? તો પછી? આપણે એના માટે બેસ્ટ જ પસંદ કરીએ.”

“તમે સમજતા નથી.”

“તો સમજાવો.”

“કેસરને લગ્ન જ નથી કરવાં.”

“એવું તો બધી છોકરીઓ કહે, બાપુનું ઘર છોડીને જવું કોને ગમે?” દેવુભાએ હસીને મજાક કરી. “બધા કંઈ તમારાં જેવાં નસીબદાર નથી હોતાં કે ઘેરબેઠાં મારા જેવો છોકરો મળે અને એ પણ ઘરજમાઈ થઈને રહે!”

“આ મજાક નથી. કેસર વારંવાર લગ્ન કરવાની ના પાડ્યા કરે છે. તમે એક વાર એની સાથે વાત કરી લો તો સારું.”

“કોઈના પ્રેમમાં છે?”

“એવું લાગતું તો નથી.”

“તમે જરા પટાવીને પૂછી જોજો. મેં તો નિખિલભાઈને હા પાડી દીધી છે. હવે આ છોકરી નાક કપાવશે કે શું?” દેવરાજસિંહ હવે થોડા ગંભીર થઈ ગયા.

“જુઓ, બાળપણથી જિંદી છે એ. સમજી-વિચારીને, ધીમે રહીને વાત કરજો. ક્યાંક મગજ ફરી જશે તો...”

“જિંદી છે એટલે શું?” દેવરાજસિંહનો અવાજ ઊંચો થઈ ગયો. “આ છોકરીની જાત છે. કંઈ ઘરમાં બેસાડી રાખું? એની ઉંમરે તમે સાવજની મા બની ગયાં હતાં.”

દેવરાજસિંહ પોતાના દીકરા અભિમન્યુને લાડમાં ‘સાવજ’ કહેતા. આ નામ મૂળ દેવરાજસિંહના પિતા ગુલાબસિંહજીએ પાડેલું. એ લાડમાં કહેતા, “આ તો ઝાલાખાનદાનનો સાવજ છે.”

અભિમન્યુ પછી બે વર્ષે કેસર જન્મી. અભિમન્યુ કરતાં નાની, પણ રાજપૂત રિવાજ મુજબ ઘરમાં કુંવારી બહેન હોય ત્યાં સુધી વહુ ના લવાય એટલે દેવરાજસિંહે પહેલાં કેસરનાં લગ્નની વાત કરવા માંડી હતી.

જોકે આજે જ્યારે ખરેખર કેસરનાં લગ્નનો નિર્ણય લેવાની ઘડી આવી ત્યારે શ્રદ્ધાબહેને કહેલી વાત દેવરાજસિંહને ભીતર સુધી હચમચાવી ગઈ.

એ રાત્રે દેવરાજસિંહ ઊંઘી શક્યા નહીં.

કેસર બાળપણથી જ જુદી હતી એ વાત સાચી. બીજી છોકરીઓ ઢીંગલા-ઢીંગલી રમતી ત્યારે કેસર પોતાના ભાઈની સાથે ક્રિકેટ અને ફૂટબોલ. એની ઉંમરની છોકરીઓ નવરાત્રીમાં ચણિયાઓળી પહેરીને ગરબે ઘૂમતી ત્યારે કેસર સ્ટેજ પર ચડીને ઓર્કેસ્ટ્રામાં ડ્રમસેટ વગાડવાની જીદ કરતી. એ જ રીતે ભાઈના મિત્રો જ એના મિત્રો હતા.

બાળપણથી જ એને જીન્સ અને શર્ટ પહેરવાં ગમતાં. ફોંક, સલવાર-કમીઝ, ચણિયાચોળી જેવાં કપડાં પહેરવાનો એને ભારે કંટાળો આવતો. તહેવાર કે લગ્નોમાં એની મા પરાણે આવું બધું પહેરાવે ત્યારે કચકચ કર્યા પછી પહેરી તો લેતી, પણ ક્યારે ઘરે જઈને કપડાં બદલી નાખું એ એના મનમાં સતત ધૂમરાયા કરતું.

દેવરાજસિંહને રહી-રહીને કેસરનું બાળપણ યાદ આવતું રહ્યું. એના કોઈ શોખ છોકરીઓ જેવા નહોતા. ફાસ્ટ ડ્રાઈવિંગ, ટ્રેકિંગ, રિવર રાફ્ટિંગ જેવા ખતરનાક શોખ આ છોકરીને બાળપણથી હતા. દેવરાજસિંહે દીકરી માટેના પ્રેમ અને લાડને કારણે એના દરેક શોખ પોષ્યા હતા.

ઘણું વિચાર્યા પછી એમને શ્રદ્ધાબહેનની વાત સાચી લાગી. આ મગજની ફરેલ છોકરી સાથે શાંતિથી વાત કર્યા વિના એના જીવન વિશે કોઈ પણ નિર્ણય લેવો એટલે મુસીબતને આમંત્રણ આપવું.

બીજી સવારે એમણે કેસર સાથે વાત કરી લેવાના નિર્ણય સાથે એના બેડરૂમનો દરવાજો ખોલ્યો.

કેસરનો બેડરૂમ ત્રણ ભાગમાં વહેંચાયેલો હતો. પહેલો ભાગ નાનકડા બેડરૂમ જેવો હતો જ્યાં ટેલિવિઝન, ડીવીડી, મ્યુઝિક સિસ્ટમ વગેરેની સાથોસાથ નાનકડો સ્ટડી કોર્નર પણ હતો. પછી બે પગથિયાં ચડીને એક નાનકડો પેસેજ આવતો, જેની બંને તરફ બે ઓરડા જેવા મોટા વિભાગો હતા. એક, એનો બેડરૂમ કમ ડ્રેસિંગ રૂમ અને બીજું, એનું અંગત જિમ.

સવારના સાડાછ વાગ્યાથી કેસર એના જિમમાં કસરત કરતી. વિદેશથી મગાવેલાં અતિઆધુનિક જિમનાં સાધનો કેસરને માટે એનાં વહાલસોયાં સાથીઓ હતાં.

તે ટ્રેડમિલ પર વોક કરી રહી હતી. તેણે એના ખભાથી સહેજ લાંબા વાળને બટરફ્લાય ક્લિપ ભરાવીને ઊંચા બાંધ્યા હતા. કસરતને કારણે એમાંથી નીકળેલી લટો એના ચહેરાની બંને બાજુ ફરફર કરી રહી હતી. ચપોચપ બેસતા ટ્રેકસૂટમાંથી એના શરીરના કમનીય વળાંકો સ્પષ્ટ થતા હતા. એની ચુસ્ત કાયાના ગોરા-બેદાગ ચહેરા પર પરસેવાનાં બુંદ એવાં લાગતાં હતાં જાણે ફૂલની પાંખડીઓ પર ઝાકળ જામી ગઈ હોય.

પિતાને જિમમાં પ્રવેશતાં જોઈ એણે ટ્રેડમિલની ઝડપ ઘટાડી. આગળ પડેલો ટર્કિશ નેક્ટિન લઈ એણે પરસેવો લૂછ્યો. પછી પિતા સામે જોઈને સ્મિત કર્યું, “વેલકમ, બાપુ.”

રાજપૂતી રિવાજ મુજબ કેસર પોતાના પિતાને ‘બાપુ’ અને માતાને ‘મા’ કહીને સંબોધતી. “હું તો રોજ કહું છું કે જિમમાં આવો, પણ તમે...”

“હું અગત્યની વાત કરવા આવ્યો છું.”

“માએ કહ્યું મને.”

કેસરના ચહેરા પર સ્મિત અકબંધ હતું. એકસરખા ગોઠવાયેલા સફેદ દાંત એનો ચહેરો ખૂબ વહાલસોયો લાગતો હતો. “પેલા છોકરા વિશે ને?”

આટલું સાંભળતાં જ દેવુભાને હાશકારો થયો. શ્રદ્ધાએ એમનું અડધું કામ કરી નાખ્યું હતું. નવેસરથી વાત માંડવાની મહેનતમાંથી એ બચી ગયા હતા.

“તો, શું વિચાર્યું તે?”

“હું મળીશ છોકરાને. જેની સાથે જિંદગી જીવવાની છે એને મળ્યા વિના કેવી રીતે નક્કી કરું, બાપુ?”

“ને, મળ્યા પછી ન ગમે તો?”

“તો ના પાડીશ, સિમ્પલ!”

“કેસર, બહુ મોટા માણસો છે. મારાથી જબાન અપાઈ ગઈ છે. મને કોણ જાણે કેમ એવો વિશ્વાસ હતો કે તું મારો બોલ નહીં ઉથાપે.” દેવુભાનું ગળું ભરાઈ આવ્યું. “સંબંધ બગડી જશે, દીકરા.”

“બાપુ, હું તમારી લાગણી સમજું છું, પણ...”

હવે ટ્રેડમિલ સાવ બંધ થઈ ગયું હતું. કેસર નીચે ઊતરી દેવુભાની થોડી સમીપ ગઈ. “પણ બાપુ, તમે પણ મારી વાત સમજવાનો પ્રયત્ન કરો.”

“બેટા, હું તારી વાત સમજું છું, પણ નિખિલ શ્રોફ નહીં સમજે. એક વાર હા પાડ્યા પછી ના પાડવા માટે કોઈ કારણ તો આપવું પડે ને?”

“કારણ તો હું શોધી કાઢીશ, બાપુ.” કેસર હસી પડી. “જો ના પાડવી હશે તો, તો છોકરા અને તેના બાપ પાસે જ ના પડાવીશ, બસ?”

“બેટા!” દેવુભાએ કેસરના માથે હાથ ફેરવ્યો. “જબરજસ્તી નહીં કરું તારા પર, પણ એક વાત ધ્યાનમાં રાખજે. મારો ધંધો, મારી આબરૂ ને મારી જબાનની કિંમત બધુંય તારા હાથમાં છે.”

“કેસર તમારા દીકરાને મળવા માગે છે.” દેવુભાએ સહેજ અચકાતા અવાજે નિખિલ શ્રોફને કહ્યું.

“એ તો બહુ સારું કહેવાય.” નિખિલ શ્રોફના અવાજમાં એકદમ સ્વાભાવિકતા હતી. “અમારા સોમલને એવી જ છોકરી જોઈએ છે, જે મા-બાપને કીધે નહીં, બિઝનેસ ખાતર પણ નહીં, પરંતુ પોતાની ઈચ્છાથી નિર્ણય કરે.”

નિખિલ શ્રોફના હોઠ પર સ્મિત રમ્યું. “મને લાગે છે આ જોડી જામી જશે.”

ઈશ્વર કરે ને એવું જ થાય. દેવુભાએ લગભગ સ્વગત કહ્યું. પણ એ બરાબર જાણતા હતા કે અત્યારે નિખિલ શ્રોફ જેટલી સ્વાભાવિકતા અને સલૂકાઈ દેખાડી રહ્યા છે એટલી એના સ્વભાવમાં છે નહીં. નિખિલ શ્રોફ ખૂબ ડંખીલો અને કાબો માણસ હતો. જ્યાં સુધી સારું ચાલે ત્યાં સુધી બહુ સારું, પણ જેની સાથે બગડી જાય એને બરબાદ કરી નાખ્યાના દાખલા મુંબઈ શહેરમાં મોજૂદ હતા.

કેસર અને સોમલની મુલાકાત હેમખેમ પૂરી થાય ને એમની મોઢે ચડાવેલી લાડકી દીકરી સોમલ સાથે પરણવા તૈયાર થાય તો બહુચરાજીને પચીસ હજારની સાડી ચડાવવાની બાધા લઈ લીધી એમણે.

અરીસામાં જોઈ રહેલી કેસરે ચપટી વગાડીને અરીસામાં દેખાતા પોતાના જ પ્રતિબિંબને ચેલેન્જ આપી. “આ પાંચમો છોકરો છે. કોઈ પણ રીતે ના પડાવવાની છે, દોસ્ત! ઓલ ધ બેસ્ટ!”

કેસરે ફોન ઉપાડીને વિદ્યાનો નંબર ડાયલ કર્યો. વિદ્યા કેસરની ખાસ સહેલી હતી. બંને સ્કૂલથી સાથે ભણ્યાં હતાં. પોતાની જિંદગીના તમામ નિર્ણયો બંને જણ એકબીજાને પૂછવા વિના કરતાં નહીં. વર્ષમાં એક વાર બંને સાથે બહારગામ જતાં. શોપિંગ, ખાવુંપીવું, રખડવું... બધે કેસર માટે વિદ્યાનો સાથ અનિવાર્ય હતો.

આ દોસ્તી એટલી ગાઢ હતી કે જ્યારે વિદ્યા પ્રેમમાં પડી અને એણે લગ્ન કરવાનું નક્કી કર્યું ત્યારે કેસરને ડિપ્રેશનનો એટક આવ્યો હતો. બે-ચાર દિવસ એ સૂનમૂન થઈ ગઈ હતી. કેસરને સમજાવીને વિદ્યાના એન્ગેજમેન્ટના દિવસે પાર્ટીમાં લઈ જતાં શ્રદ્ધાબહેનના નાકે દમ આવ્યો હતો.

“એ વિદ્યા... આજે ફરી એક વાર બકરો હાથમાં આવ્યો છે. હલાલ કરવાનો છે.”

કેસરે ખડખડાટ હસતાં ફોન પર વિદ્યાને કહ્યું.

“શું કામ કરે છે આવું?” વિદ્યાના અવાજમાં ગભરામણ સ્પષ્ટ સંભળાતી હતી. “હમણાં જ તારા બાપુનો ફોન હતો. એમણે મને એવું કહેવા જ ફોન કર્યો હતો કે મારે તને સમજાવવી.”

“તો સમજાવ ને!” કેસર હસવા લાગી.

“જો કેસર, વહેલાંમોડાં તારે લગ્ન તો કરવાં જ પડશે.”

“એવું કોણે કહ્યું?”

“મૂરખ, દરેક છોકરીએ લગ્ન કરવાં પડે. તારાં મા-બાપ તને ગમે એટલાં લાડ કરતાં હોય, પણ એમના ઘરે તો નહીં રાખે, એટલું યાદ રાખજે.”

“મને કોઈ પરણવા જ તૈયાર નહીં થાય તો શું કરશે?”

કેસર હજીયે આખી વાતને મજાકની જેમ લઈ રહી હતી.

“કેસર...” વિદ્યાના અવાજમાં ગંભીરતા હતી. “તું તારા ભાઈ અભિમન્યુને ઓળખે છે ને? એ તને શાંતિથી રહેવા દેશે, એમ માને છે તું? એ તો રાહ જુએ છે કે તું પરણીને જાય.”

“હું એને ક્યાં નહું છું?”

“તું સમજતી નથી. તું અહીંયાં રહે તો આ કરોડોની સંપત્તિમાં ભાગ પડે. અભિમન્યુને તારી બુદ્ધિનો, તારી આવડતનો, તારી હોશિયારીનો ડર લાગે છે, ખબર તો છે તને.”

“જો યાર, અભિને તો હું સમજાવી દઈશ, પણ આજે આ છોકરાનું શું કરવું એ કહે મને.”

“કંઈ નથી કરવું. હા પાડી દે ચૂપચાપ.” વિદ્યાના અવાજમાં મીઠી ઈર્ષ્યા છલકાઈ. “કેટલો દેખાવડો છે! અને પૈસાવાળો પણ... નિખિલ શ્રોફના ઘરની વહુ બનવા આ દેશની કોઈ પણ છોકરી તૈયાર થઈ જાય, અને એક તું છે...”

“અરે યાર, મને નામ આપ એવી એકાદ છોકરીનું. હું સોમલને તાત્કાલિક એનો ફોન નંબર આપી દઉં.” આટલું કહીને એણે ચીડ સાથે પૂછ્યું, “કોણ જાણે મારામાં શું જોઈ ગયો છે?”

“હું તને સારી સલાહ આપું છું. આ છોકરાને તું ના નહીં પાડતી..”

“હું ના નહીં પાડું, બસ? એની જ પાસે ના પડાવીશ. તું તારે જોયા કર.” કેસરે આડીઅવળી વાતો કરી ફોન મૂકી દીધો.

“બેટા, આજે સાંજે કેસર સાથે ન્યૂ ઓબેરોયની કોફી શોપમાં મિટિંગ છે, યાદ છે ને તને?”

સ્વિમિંગ પૂલ પાસે બ્રેકફાસ્ટ કરી રહેલાં મા-દીકરો ફોરેનના મેંગેજિનમાં છપાયેલા કોઈ ફોટોગ્રાફ જેવા દેખાતાં હતાં! સોમલે ડોકું ધુણાવીને ‘હા’ પાડી. શ્વેતાએ ધીમેથી આગળ કહ્યું, “સાંભળ્યું છે કે આ છોકરીએ કે. કે. પટેલના દીકરાને પણ ના પાડી હતી.”

“તો?” સોમલે આરામથી ઓરેન્જ જ્યુસનો ગ્લાસ મોઢે માંડ્યો.

“એટલે...” શ્વેતા ખૂલીને બોલી શકી નહીં. એ સોમલને સમજાવવા માગતી હતી. કદાચ આ છોકરી એને પણ ‘ના’ પાડે તો બહુ દુઃખી થવાની જરૂર નથી. એણે સોમલ સામે ધ્યાનથી જોયું. ઊંચો, દેખાવડો, દિલધડક હેન્ડસમ, મોડર્ન વિચારો ધરાવતો, સમજદાર...

કોઈ શું કામ આને ના પાડે? એને મનોમન પોતાના દીકરા પર ગર્વ થઈ આવ્યો. “ઓલ ધ બેસ્ટ.” એણે હાથ લંબાવીને સોમલનો ગાલ પસવાયો. “આઈ એમ શ્યોર, આ છોકરી આપણા ઘરની વહુ બનશે.”

“બનવું જ પડશે. મેં એક વાર નક્કી કરી લીધું પછી એની પાસે બહુ ચોંઈસ નથી, મોમ. એણે નિખિલ શ્રોફના દીકરા સાથે ડીલ કરવાનું છે. એક વાર તે મને મળશે પછી...” સોમલના અવાજમાં જાણે નિખિલ શ્રોફ જ બોલતો હતો. પેઢી દરપેઢી ઊતરી આવેલો એ અહમ્ સોમલના અવાજમાં પણ શ્વેતાને સંભળાયો.

પહેલી વાર મિસ ઈન્ડિયા સ્પર્ધામાં એક જજ તરીકે આવેલા નિખિલે એને જોઈ હતી. એ દિવસથી શરૂ કરીને શ્વેતા મિસ એશિયા બની ત્યાં સુધી નિખિલે પોતાનું ફોલો-અપ છોડ્યું નહીં. નિખિલને મળવાની પણ ‘ના’ પાડતી શ્વેતાને ફૂલ, ભેટો, કેક્સ અને કાર્ડ મોકલીને નિખિલે પોતાના પ્રેમમાં પાડી હતી અને અંતે લગ્ન કરવા રાજી કરી લીધી હતી.

શ્વેતાએ બજારમાંથી કેસર વિશે જે માહિતી ભેગી કરી હતી એમાંથી એને એક વાત સમજાઈ હતી કે છોકરી સીધી છે. લફરાબાજી, પાર્ટી, ડ્રગ્સ કે શરાબ જેવી બાબતોમાં અટવાયેલી નથી. સાદી છે અને ઘરેલું ઉછેર પામીને સંસ્કારી રીતે ઊછરી છે, એટલે શ્વેતાએ મનોમન શંકર ભગવાનનું નામ લીધું.

એનો દીકરો માંડ-માંડ કોઈ છોકરી માટે રાજી થયો હતો. હવે આ છોકરી ‘હા’ પાડે એટલે બસ. એ ઊભી થઈને જવા લાગી. “બરાબર સાડાપાંચે ઓંબેરોય પહોંચી જજે.”

“હું એને પિકઅપ કરીશ. ફોન કરીને કહી દેજે.”

“ના.” શ્વેતાએ દઢતાથી કહ્યું. “એણે ચોખ્ખી ના પાડી છે. એ જાતે જ પોતાની ગાડી લઈને આવશે.”

પરદેશ રહેલા સોમલને ડ્રાઈવર સાથે આવતી ફેશનેબલ કન્યાઓ કરતાં જાતે ગાડી ચલાવીને આવવાનું પસંદ કરનારી આ છોકરીમાં એક બીજી વિશેષતા દેખાઈ ગઈ.

“નાઈસ.” એણે ખભા ઉલાળ્યા.

“શા માટે તમે કહો એ પહેરીને જવું જોઈએ મારે?” કેસર ગુસ્સામાં પોતાના ડ્રેસિંગ રૂમમાં આંટા મારતી હતી. “એ મને જોવા માગે છે કે મારાં કપડાંને?”

“તો પણ થોડાં સારાં ઈન્ડિયન કપડાં પહેરીને જાય તો કંઈ પ્રોબ્લેમ છે?”

શ્રદ્ધાબહેન હળવેથી ઊભાં થયાં અને લંગડાતા પગે કેસર પાસે આવી. શ્રદ્ધાબહેનના પગે જન્મથી ખોડ હતી. મણિલાલ શેઠે જ્યારે દેવરાજને પોતાની દીકરી સાથે લગ્ન કરવાનું કહ્યું ત્યારે બહુ સ્પષ્ટતાથી પૂછ્યું હતું, “તને એની ખોડ સામે વાંધો હોય તો મારા ઉપકારોને માથે ચડાવીને શ્રદ્ધા સાથે લગ્ન કરવાની જરૂર નથી.”

“ના શેઠ, એવું નથી. તમને તો જમાઈ મળી જ રહેશે, પણ મને તમારા જેવા સસરા અને શ્રદ્ધા જેવી પત્ની નહીં મળે.” દેવરાજસિંહે ત્યારે ખુમારીથી જવાબ આપ્યો હતો.

જીવનભર દેવરાજસિંહે ક્યારેય શ્રદ્ધાની એ ખોડને એમની વચ્ચે આવવા દીધી નહોતી, પરંતુ દેવરાજસિંહ જેવા દેખાવડા અને પ્રભાવશાળી પતિને પામીને શ્રદ્ધાના મનમાં આખી જિંદગી એક લઘુતાગ્રંથિ જીવ્યા કરી હતી.

દેવરાજસિંહે ક્યારેય શ્રદ્ધાબહેનને એવું લાગવા દીધું નહોતું તેમ છતાં કોણ જાણે કેમ, શ્રદ્ધાબહેનને એવું લાગ્યા કરતું કે એ દેવરાજસિંહને લાયક નથી અથવા એ દેવરાજસિંહની પસંદગીની પત્ની નથી. પિતાના ઉપકારોને કારણે દેવરાજસિંહે નાછૂટકે એમની સાથે લગ્ન કર્યાં છે.

એ પછી નાનામાં નાની બાબતની જવાબદારી અને અપરાધભાવ પોતાના માથે લઈ લેવો એવો શ્રદ્ધાબહેનનો સ્વભાવ થઈ ગયો હતો.

ખાસ કરીને અભિમન્યુની બાબતમાં. પહેલું સંતાન થઈને અવતરેલો અભિમન્યુ માના લાડકોડથી પૂરેપૂરો બગડી ગયો હતો. એની ભૂલો દેવુભાથી છુપાવવી, એને જ્યારે જોઈએ અને જેટલા જોઈએ એટલા પૈસા આપતા રહેવું, એટલું જ નહીં, એનું ગમે તેવું ગંદું, તોછડું વર્તન સહન કરીને પણ એને ‘ભાઈ-ભાઈ’ કરીને લાડ કર્યાં કરવાં.

અભિમન્યુ ચિક્કાર પૈસા ઉડાવતો. દારૂ, સિગારેટ, જુગાર... કોઈ બાબત એણે બાકી નહોતી.

રાખી. શ્રદ્ધાબહેનના કાને આવી વાતો નહોતી આવતી એમ નહીં, પણ આ વાતો દેવુભાના કાન સુધી ન પહોંચે એ માટે શ્રદ્ધાબહેન સતત સજાગ રહેતાં.

એક વાર શરાબ પીને ડ્રાઈવિંગ કરતાં પકડાયેલા અભિમન્યુને છોડાવવા માટે એમણે પોલીસને લાંચના પૈસા તો આપ્યા જ, પણ આ હકીકત છુપાવવા માટે દેવ કોર્પોરેશનના એક માણસને પણ પરચીસ હજાર રૂપિયા આપતાં એ અચકાયાં નહોતાં.

જોકે આવી વાતો બહુ લાંબો સમય ઢાંકી શકાતી નથી. મીડિયાની શ્વાનવૃત્તિએ આવા નાના-મોટા પ્રસંગો સૂંઘીને ઉછાળવા માંડ્યા હતા. સાથોસાથ બજારમાં ફરતી વાતો ધીમે-ધીમે દેવુભાના ધ્યાનમાં આવી ત્યાં સુધીમાં ઘણું મોડું થઈ ગયું હતું. હવે અભિમન્યુ હાથથી નીકળી ચૂક્યો હતો.

આજે પરિસ્થિતિ એ હતી કે અભિમન્યુ કોઈનાય કઢ્યામાં નહોતો. દેવરાજસિંહને કેસર માટે થોડું વધારે વહાલ હતું. એના એક કારણમાં અભિમન્યુનું ગેરવર્તન પણ જવાબદાર હતું.

બાપ-દીકરાને અવારનવાર દલીલબાજી થઈ જતી. સામાન્ય રીતે કોઈની સલાહ કે સાચી વાત પણ ન સાંભળનારા દેવુભા અભિમન્યુના ઊંચા અવાજે કહેવાયેલાં તોછડાં વાક્યો સાંભળીને ચૂપ થઈ જતા.

પહેલાં પિતાથી ડરતો, છુપાઈને મા પાસેથી પૈસા લેતો અભિમન્યુ હવે નફફટ થઈ ગયો હતો. હવે તો એ પિતાની સામે જ પૈસા માગતો. દેવરાજસિંહ એને ટોકતા તો અભિમન્યુ રોકડું પરખાવતો, “બધું મારું જ છે. મને નહીં આપો તો કોને આપશો?”

દેવરાજસિંહ સમસમીને ચૂપ તો રહી જતા, પણ ક્યારેક મનોમન ઈશ્વરને પૂછી બેસતા, “બે દીકરા આપ્યા હોત તો તારા ભંડારમાં શું ખૂટી જાત? આ એકનો એક છે એમાં આટલી દાદાગીરી કરે છે. જાણે છે કે મારી પાછળ આગ મૂકનાર કોઈ નથી.”

દેવરાજસિંહ ખાનદાન માણસ હતા. એ ક્યારેય શ્રદ્ધાબહેનને અભિમન્યુના વર્તન માટે જવાબદાર ઠેરવતા નહીં, પરંતુ શ્રદ્ધાબહેન મનોમન જાણતાં હતાં કે આ બધું એમના લીધે થયું હતું, એટલે જ્યારે જ્યારે અભિમન્યુ પિતાનું અપમાન કરતો, ગમે તેમ બોલતો ત્યારે દરેક વખતે શ્રદ્ધાબહેન જાતને આરોપીના પીંજરામાં ઊભી કરી દેતાં.

બીજી તરફ કેસર જિંદી હતી. લાડકી, તોછડી અને મોંએ ચડાવેલી હતી, પણ માતાપિતાનું સન્માન એણે ક્યારેય ઘટવા દીધું નહોતું. દેવરાજસિંહનો પડ્યો બોલ ઝીલી લેતી. એમને ખૂબ ચાહતી. ક્યારેક શ્રદ્ધાબહેનને લાડથી સમજાવતી તો ક્યારેક પિતાનો પક્ષ લઈ અભિમન્યુ સાથે ઝઘડતી પણ ખરી.

“તું ચૂપ રહે. બે-ચાર વર્ષ આ ઘરમાં રહેવું છે તો ચૂપચાપ શાંતિથી રહે.” અભિમન્યુ એને ઉતારી પાડતો.

“હું અહીંથી ક્યારેય નથી જવાની.”

“જવું તો પડશે જ. વાજતેગાજતે લાત મારીને કાઢીશું, અહીંથી. ત્યાં સુધી મજા કરી લે.”

અભિમન્યુ એવી એક પણ તક છોડતો નહીં, જેમાં એ કેસરને એવું યાદ કરાવી શકે કે

આ ઘર પર, આ ઘરની સંપત્તિ પર એનો કોઈ અધિકાર નથી.

“હું તમારા બિઝનેસમાં ન જોડાઈ શકું?” કેસરે એકાદ વાર દેવરાજસિંહને પૂછવાનો પ્રયત્ન કર્યો હતો. “તમારી મદદ કરીશ. તમારો ભાર ઉપાડી લઈશ.”

“તું દીકરો હોત તો મારે કોઈ ચિંતા જ નહોતી બેટા, પણ તું તો પારકી થાપણ. કેટલો સમય મદદ કરીશ મારી? એક દિવસ તો જઈશ ને? પછી તારા સાસરાવાળા કદાચ તને ન આવવા દે તો હું વધારે પાંગળો થઈ જાઉં.” દેવુભાની આંખો ભરાઈ આવતી.

“પણ બાપુ, હું જાઉં જ નહીં તો? તમારી પાસે ન રહી શકું આખી જિંદગી?”

“મારી દીકરી!” દેવુભા લાડથી સમજાવતા. “કન્યાદાનનું પુણ્ય મારા ભગવાને આપ્યું છે મને. એ શું કામ જવા દઉં? કુંવારી દીકરીને ઘરમાં બેસાડી સમાજમાં યૂ યૂ કરાવું?”

બાપુ આમ કહેતા પછી કેસર પાસે દલીલો નહોતી રહેતી, પણ એ હંમેશાં મનોમન ઈચ્છતી કે ક્યારેક એના પિતા એની વાત સમજે. લગ્ન વિશે એનો અણગમો, લગ્નજીવન સાથે જોડાયેલી બીજી બધી બાબતો વિશે એની અંદર ઊપજતો તિરસ્કાર અને આ ઘર છોડીને જવાની આખી વાત સાથે એના મનમાંથી નીકળતી ચોખ્ખી ના.

ભરબપોરે અભિમન્યુ એના બે મિત્રો સાથે બેસીને મઢ આઈલેન્ડના એક બંગલામાં શરાબ પી રહ્યો હતો.

આ બંગલો એના દોસ્ત સુધીરનો હતો. સુધીર પણ એક બિલ્ડર હતો. નિખિલ શ્રોફ જેટલો મોટો કે પહોંચેલો નહીં, પણ એની રીતે નાનકડો ધંધો કરી લેતો. એની ઈચ્છા કેટલાય સમયથી અભિમન્યુ સાથે પાર્ટનરશિપ કરવાની હતી, પરંતુ અભિમન્યુ જ પોતાના બિઝનેસમાં પૂરો રસ નહોતો લેતો. સુધીર એને વારંવાર સમજાવતો, પિતાના ધંધામાં રસ લેવા માટે. પરંતુ અભિમન્યુ એની વાત કાને ધરતો નહોતો.

અભિમન્યુએ બે-ચાર વાર કોશિશ કરેલી ઓફિસ જવાની, કામમાં રસ લેવાની, પરંતુ દેવરાજસિંહ ઝાલાના સ્વભાવ સાથે અભિમન્યુનો મેળ પડે એમ નહોતો. હજી આજે સવારે જ બાપ-દીકરાને કચકચ થઈ ગઈ હતી. અભિમન્યુ એ જ વાતે અકળાયેલો હતો.

“દેવલો સાલો... સમજે છે શું એના મનમાં?” દારૂ અભિમન્યુની જીભેથી સગા બાપને ગાળ ભાંડતો હતો.

“પાંચ-દસ હજાર રૂપિયા માટે કરગરવું પડે છે મારે, ને પોતે...” એણે લગભગ અડધા ગ્લાસ જેટલો બાકી પેંગ એક ઘૂંટમાં ગટગટાવ્યો. “દાન કરે છે, સખાવતો કરે છે, સમૂહલગ્નો કરાવે છે, આ પૈસા એના નથી. મારા નાનાજીના છે.”

“પ્રેમથી કામ લે.” સુધીર ઉંમરમાં થોડો મોટો હતો. પ્રમાણમાં સમજદાર અને થોડો લુચ્ચો પણ ખરો. “આમ ઝઘડવાથી તો બધુંય જશે તારા હાથમાંથી.”

“જશે એટલે? એના બાપનો માલ છે?” અભિમન્યુની આંખો લાલઘૂમ થઈ ગઈ હતી.

જીભ લસરવા લાગી હતી. “એના સગા બાપને અહીં નથી રાખતો. કોઈ સાથે ફાવતું નથી. ન બાપ સાથે, ન દીકરા સાથે.”

અભિમન્યુની વાત સાવ ખોટી નહોતી. દેવરાજસિંહને પોતાના પિતા ગુલાબસિંહ સાથે બહુ મનમેળ નહોતો. જ્યારે દેવરાજસિંહ પંદર વર્ષના હતા ત્યારે એમણે કહેલી વાત હજુ સુધી દેવરાજસિંહ ભૂલી શક્યા નહોતા. ‘મને હવે તારો ખર્ચ નહીં પોસાય. તારી વ્યવસ્થા કરી લે.’ વર્ષો પહેલાં ગુલાબસિંહે એમને આ કહેલું.

દેવરાજસિંહને ત્રણ ભાઈઓ ને બે બહેનો હતી. આવડા મોટા પરિવારને એક આવકમાંથી ખવડાવવું અસંભવ હતું. ગુલાબસિંહે સૌથી મોટા દીકરા દેવરાજને કમાવા માટે ફરજ પાડી ત્યારે એ માંડ એસ.એસ.સી.માં હતો. ભણવાનું છોડવું પડ્યું, મુંબઈમાં ખત્તા ખાવી પડી. જેલમાં જવું પડ્યું. એ દરેક વાત માટે દેવરાજસિંહ પોતાના પિતાને જવાબદાર ગણતા રહ્યા. એટલે જ બાપ-દીકરો ક્યારેય સુખથી એકબીજાની સાથે રહી શક્યા નહીં.

લગ્ન પછી બધું બરાબર ગોઠવાઈ ગયું ત્યારે દેવરાજસિંહે આગ્રહ કરીને પિતાને મુંબઈ લાવવાનો, પોતાની સાથે રાખવાનો પ્રયત્ન કરી જોયેલો, પરંતુ ગુલાબસિંહનો તીખો સ્વભાવ, કડવી ભાષા અને પોતે ઘરમાંથી કાઢી મૂક્યા છતાં દીકરાએ કરેલી પ્રગતિ જોઈને આનંદ થવાને બદલે થતી રહેલી છાની ઈર્ષ્યાએ ક્યારેય બંનેને સુખથી સાથે જીવવા દીધા નહીં.

દેવરાજસિંહનો શ્રદ્ધા સાથેનાં લગ્નનો નિર્ણય પણ ગુલાબસિંહને ગળે નહોતો ઊતર્યો. એક તો છોકરી રાજપૂત નહીં, બીજી બાબત એના પગે ખોડ અને ત્રીજી બાબત ઘરજમાઈ થઈને રહેવાનું. એ અવારનવાર દેવરાજસિંહને આ વિશે મહેણાં મારતા.

અભિમન્યુ સાતેક વર્ષનો થયો ત્યાં સુધી જેમતેમ ગાડું ગબડતું રહ્યું. બાળક અભિમન્યુના મનમાં દાદાજીનાં એ મહેણાં ખૂબ ઊંડાં ઊતરી ગયાં. વળી, પોતાને દાદાજી ‘સાવજ... સાવજ’ કરીને સંબોધતા, આટલાં બધાં લાડ અને વહાલ કરતા દાદાજીને બાપુ સરખી રીતે નહોતા રાખતા એવી લાગણી ધીમે-ધીમે એના મનમાં ઘર કરતી ગઈ. આખો ભૂતકાળ એ જાણતો નહોતો, પણ એણે નજર સામે જે જોયું એનાથી એ ચોક્કસ એટલું સમજી શક્યો કે એના પિતાએ પોતાના પિતા સાથે સારું વર્તન નથી કર્યું.

થોડાં વરસ મુંબઈ રહીને એમણે સુરેન્દ્રનગર પાછા જવાની ઈચ્છા વ્યક્ત કરી. દેવરાજસિંહે એમને રોક્યા પણ નહીં. આજે પણ એ નિયમિત રીતે પૈસા મોકલાવી દેતા, પરંતુ પોતે ક્યારેય સુરેન્દ્રનગર ગયા નહીં કે ન પરિવારમાંથી કોઈને જવા દીધા. ભાઈ-બહેનોને ત્યાં પ્રસંગો આવ્યા, એ દરેક વખતે એમણે પૈસા મોકલવામાં કરકસર ના કરી, પણ હાજરી ન જ આપી.

આ બધાને કારણે પિતા માટે એક પ્રકારનો તિરસ્કાર અભિમન્યુના મનમાં ઊછરતો રહ્યો. આજે પણ એ જ્યારે જ્યારે શરાબ પીતો ત્યારે ત્યારે એના મનમાં સુષુપ્ત આ બધી બાબતો ઊછળી આવતી.